elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal
AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE
AZ NKFI ALAPBÓL MEGVALÓSULÓ PROJEKT

A szakmai fejlődés és tanulás eredménye/eredményessége és az ahhoz vezető tanulási utak kapcsolata

Esettanulmányokra épülő horizontális másodelemzés

MoTeL Műhely, 2022.11.08.

Tókos Katalin, Eszes Fruzsina

MoTeL models of teacher learning

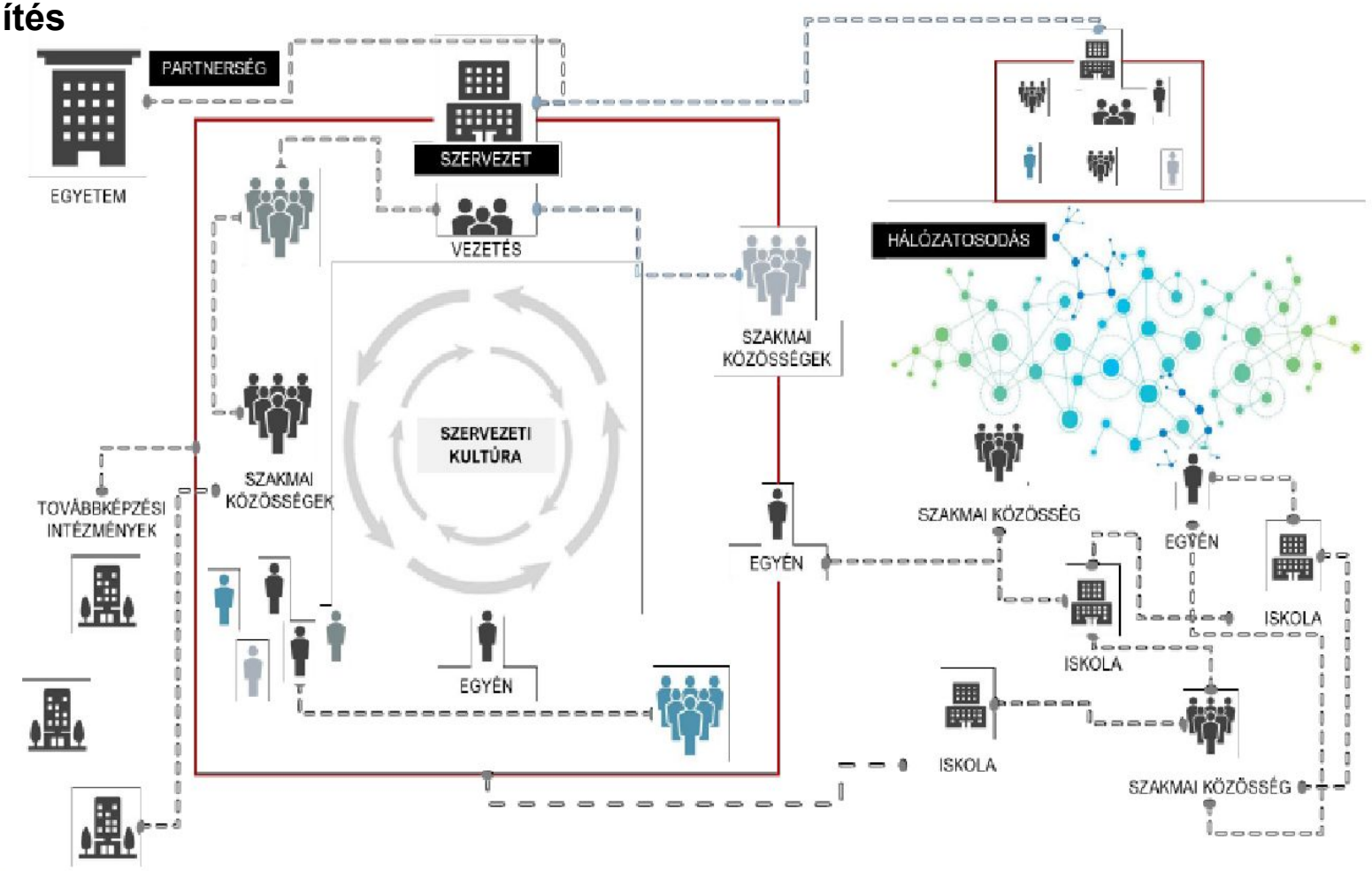
MoTel-kutatás szervezeti megközelítése

Kiindulópont: neoinstitucionalista megközelítés
(DiMaggio & Powell 1983; Biggart, 2015)

- a tanulási közeg legitimitását nem elsősorban a jogi-formális struktúrák adják, hanem annak a **tagok által érzékelt /értelmezett** jelentősége

- Intézményen belüli és azon kívüli **szakmai közösségek** szerepe, szintje

- **intézményi szintű tanulás eredményességének feltétele:** (Tynjälä, 2008): ha a tanulás, tudás és tanuló közösség, a **tudásteremtés** a **szervezetre** és **azon túlra** is kiterjed

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Horizontális vizsgálati fókusz

Problémafelvetés

- az iskolák felé kiemelt **elvárás**: fenntartható társadalmak építése, fenntartható fejlődésre törekvés – **tudásteremtés, tudásmegosztás, tudásgenerálás, FSZFT ösztönzése, együttműködések támogatása** (Varga, Czippán & Faye 2011)

Mikor nevezhető eredményesnek?
Mit jelent ez a folyamatos fejlődésbe, tanulásba ágyazott eredményesség?

NEHEZÍTŐ TÉNYEZŐK:

- SZFT kapcsán hangsúlyosabb: pedagógusok szakmai tanulása, támogatása, elszámoltathatóság rendszerszintű kérdéseibe ágyazottan (Coles & Werquin, 2009; Darling-Hammond, et al., 2012), tanulói eredményességhez kötés – eredményesség leszűkített értelmezése?
- iskolai, szervezeti tényezők hatása nem kap elég hangsúlyt (Campbell et al., 2004) – egyéni és szervezeti szintű változók együttes értelmezése, kapcsolatuk feltárása!
  eredményességi mutatók +**AHHOZ VEZETŐ ÚT!**

Hogyan gondolkodnak az intézmények az eredményes szakmai fejlődésről és tanulásról és ez hogyan jelenik meg a gyakorlatukban?

1) Hogyan értelmezik azt a tudást, amely a szakmai fejlődés és tanulás során létrejön, milyen tanulásszemléleti keretben gondolkodnak róla?

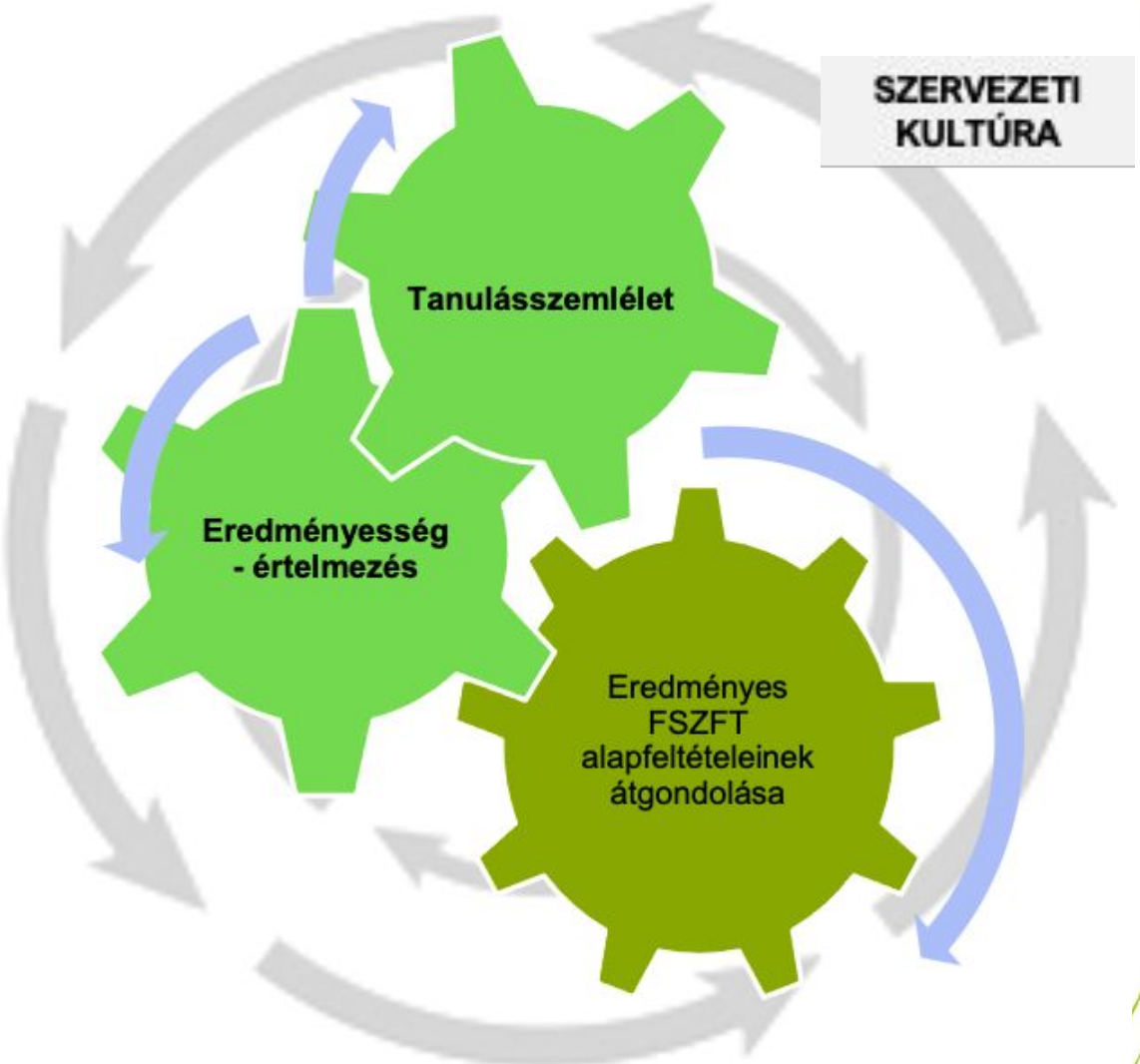
2) Ezzel összefüggésben mit gondolnak eredményesnek az intézmények?

3) Milyen eredményes (és kevésbé eredményesnek tartott) tanulási, együttműködési mintázatok azonosíthatók a gyakorlatukban?

Értelmezési keret

- FSZFT vizsgálatakor meghatározó:

az, **ahogyan a szakmai tanulásról, annak eredményéről/a szakmai tudásról, s eredményességéről gondolkodunk**, jelentősen **befolyásolja** a szakmai fejlődést biztosító tanulási helyzetek sajátosságait is, hiszen meghatározó kérdéssé válik, hogy **melyek azok a tanulási helyzetek, együttműködési formák**, melyek **hatékonyan, eredményesen** képesek **alakítani** a pedagógusok, szakmai közösségek tudását (Darling-Hammond, 2012, Czető, 2020)

Az eredményes szakmai fejlődés és tanulás intézményi értelmezése

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

FSZFT során létrejövő tudás, -értelmezés, -modellek

FSZF megközelítése, eredménye

- Szakmapolitikai diskurzusba ágyazottan
- Tanári munka minősége - tanulói eredményesség kapcsolata (McKenzie és mtsai 2005; Darling-Hammond Richardson, 2009; Cohran-Smith, 2010)
- FSZF-modellek kritikái
- Korai tanárkutatások: a szakmai (tartalmi) tudás sokfélesége (Schön, 1983, Shulman, 1986, 1987)
- Támogatához kötődően: egyéni és kollektív, tacit és explicit (Polányi, 1994; Nonaka & Takeuchi, 1995), deklaratív és procedurális (Lundvall & Johnson, 1994; Sallis & Jones, 2012

Csak szakmai tudás elemei?
Kívülről elvárt?
Statikus, lezárt?

Tanulási eredmény alapú megközelítés

- FSZF eredménye - Tanulási eredmény (LeO) - kompetencia

Egyéni és intézményi sajátosságok kölcsönhatása?
Folyamatorientált, nyitott?
Szakmai tudás+ VÁLTOZÁS?
Multidimenziós változás?

FSZFT mint komplex dinamikus rendszer megközelítése

- FSZF mint tanulás (FSZFT), humánökológiai megközelítés, komplex dinamikus FSZFT-modellek (Boylan és mtsai, 2018
- Dinamikus tudás-modellek (Rávai és Guerriero, 2017)

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Eredményesség-értelmezés, -modellek

Tanári eredményesség értelmezései, modelljei

- A tanári munka eredményességét feltáró kutatások (Teacher Effectiveness Research - TER)
- Modellek kritikái
- Iskolai eredményesség-kutatások

„Egy méret" szemlélet?
Eredményesség szűk értelmezése? (csak a tanulók eredményességéhez kötődő?)
Fejlődés szempontjai?

Az eredményes FSZF értékelési modellje (Guskey, 2002)

1. A resztvevők visszajelzései
2. A resztvevők tanulási eredményei
3. Szervezeti támogatás és változás.
4. A megszerzett tudás és készségek felhasználása a résztvevők által.
5. A tanulók tanulási eredményei.

Változáshoz való alkalmazkodás +ahhoz vezető út, támogatás?
Folyamatorientált?

Az eredményes szakmai fejlődés és tanulás megközelítései

- Az eredményes szakmai fejlődés/tanulás és **szakmai közösségek jellemzői** (Hallinger-Heck,2010)
- Az eredményes szakmai fejlődést és tanulást támogató **tanulási helyzetek sajátosságai** (Darling-Hammond, 2012, (Mayer & Lloyd, 2011)

Eredményes FSZFT értékelési kritériumainak kidolgozatlansága?

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Az eredményes SZFT-t támogató tanulási helyzetek, együttműködések jellemzői

Az eredményes SZFT-t biztosító tanulási helyzetek sajátosságai (Darling-Hammond, 2012):

- Aktív tanulási helyzetek kialakítása
- Tartalomközpontú/kapcsolódik a szaktárgyak során tanított tartalomhoz
- Együttműködés támogatása
- Külső támogatás
- Hosszútávú

A jól működő szakmai közösségek jellemzői
(Hallinger & Heck, 2010, Philpott & Oates, 2017, Jones és Huffman, 2018)

Kollaboratív szakmaiság (Hargreaves-O'Connor, 2018)
Az eredményes együttműködésre épülő szakmai tanulás jellemzői

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Elemzési szempontok

Kiemelt tanulási helyzet

Kérdéseink:

- Hogyan gondolkodnak az intézmények az FSZT során létrejövő tudásról?
- Az ezzel kapcsolatos eredményességről?
- Mindezzel összefüggésben milyen eredményes tanulási, együttműködési mintázatok jönnek létre a gyakorlatukban?

Módszerünk:

- Szisztematikus tartalomelemzés

FSZT-eredményesség értelmezési spektruma

Lezárt, eredményalapú

Nyitott, folyamatorientált

Mi generálja az együttműködést? Mi a kiváltó ok?	Szervezeti elvárás				Egyéni, vagy közösséget érintő szakmai dilemma, kihívás			
Ki kezdeményezi?	Top down				Buttom up			
Milyen közösségi szinten és formában valósul meg?	Formális szaktárgyhoz kapcsolódó közösség		Formális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális személyekhez kapcsolódó közösség	
Mi a hajtóereje? Mi működteti jól?	Külső / Szakmai támogatás	Erős közösség, bizalmi légkör, jó személyes kapcsolatok	Közös értékek, közös jelentés és cél	Közös felelősség	Kollektív hatékonyság	Innovációra való nyitottság	Diákokkal való partnerség	Szakmai autonómia

HÁLÓZATOSODÁS

PARTNERSÉGEK

TANÁRKÉPZŐ EGYETEM

TOVÁBBKÉPZŐ INTÉZMÉNYEK

SZAKMAI KÖZÖSSÉG

VÁLLALATOK, HELYI KÖZÖSSÉGEK

SZERVEZET

SZERVEZETI KULTÚRA

JELMAGYARÁZAT

Hagyományos szaktárgyi munkaközösség

Top down feladathoz rendelt állandó, vagy időszakos

Buttom up informális, személyhez kötött innovatív szakmai közösség

Diákok

Szülők/ Öregdiákok

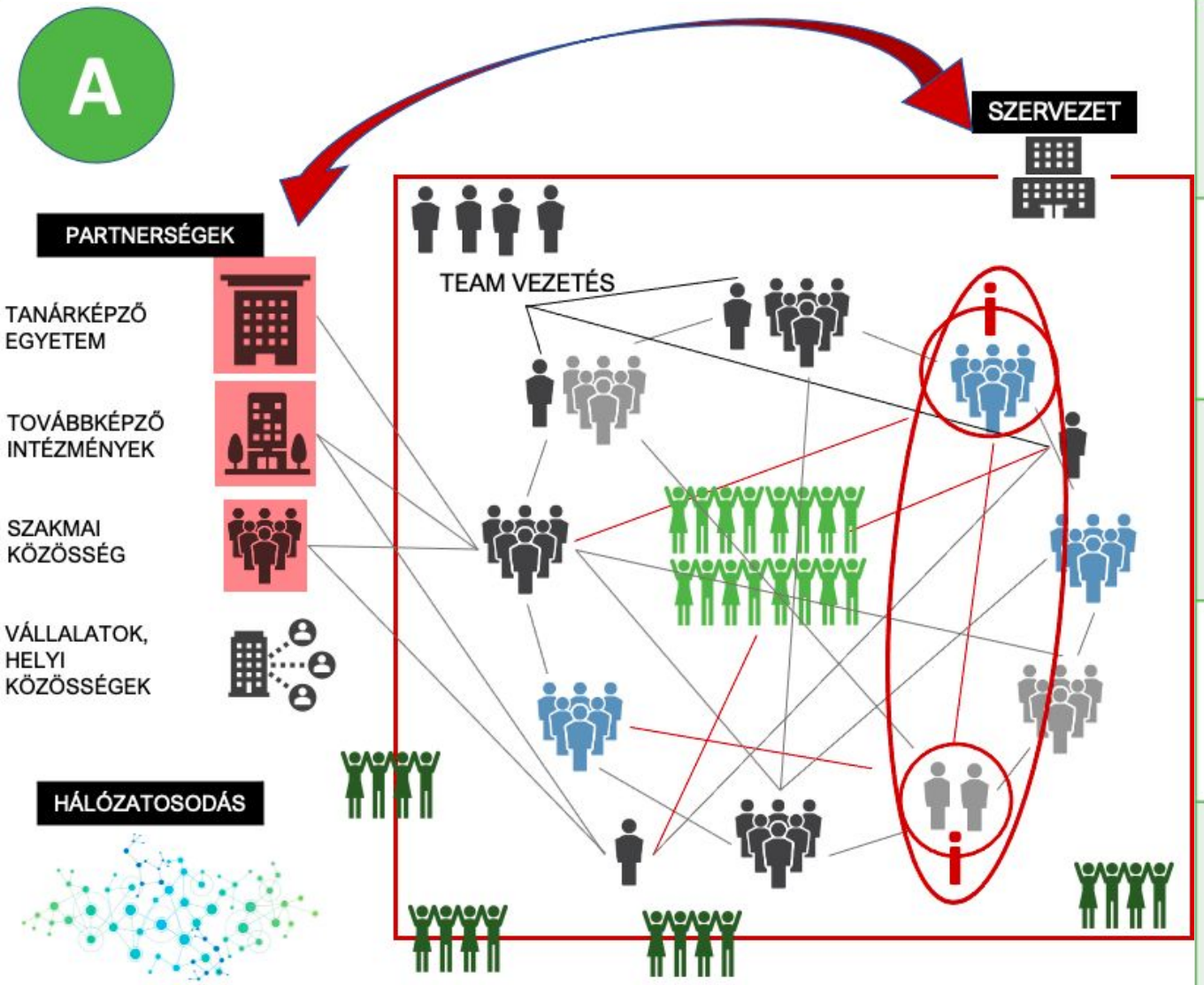
Innováció/Innovatív gyakorlat kiindulópontja

Intenzív tudásmegosztás

Kiemelt tanulási helyzet

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A

Egyetemi fenntartású, budapesti gyakorló iskola – tanárképző intézmény	
VEZETÉS ÉS A KÖZÖSSÉGEK JELLEMZŐJE	Megosztott, Feladatközpontú Önjáró közösségek
INTÉZMÉNYI ÉRTÉKEK ÉS CÉLOK	Közös identitás, közösség ereje Pedagógiai és alkotó műhely Szereplők jólléte “Informálisan és szabadon”
TUDÁSMEGOSZTÁS DOMINÁNS JELLEGE	Külső-belső
TANULÁSSZEMLÉLET	Közös tanulás természetessége “ezért vagyunk itt” “itt mindenki tanuló”
SZFT EREDMÉNYESSÉG ÉRTELMEZÉSE	Holisztikus szemlélet Folyamatorientált Kollaboratív szakmaiság, kollektív autonómia

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

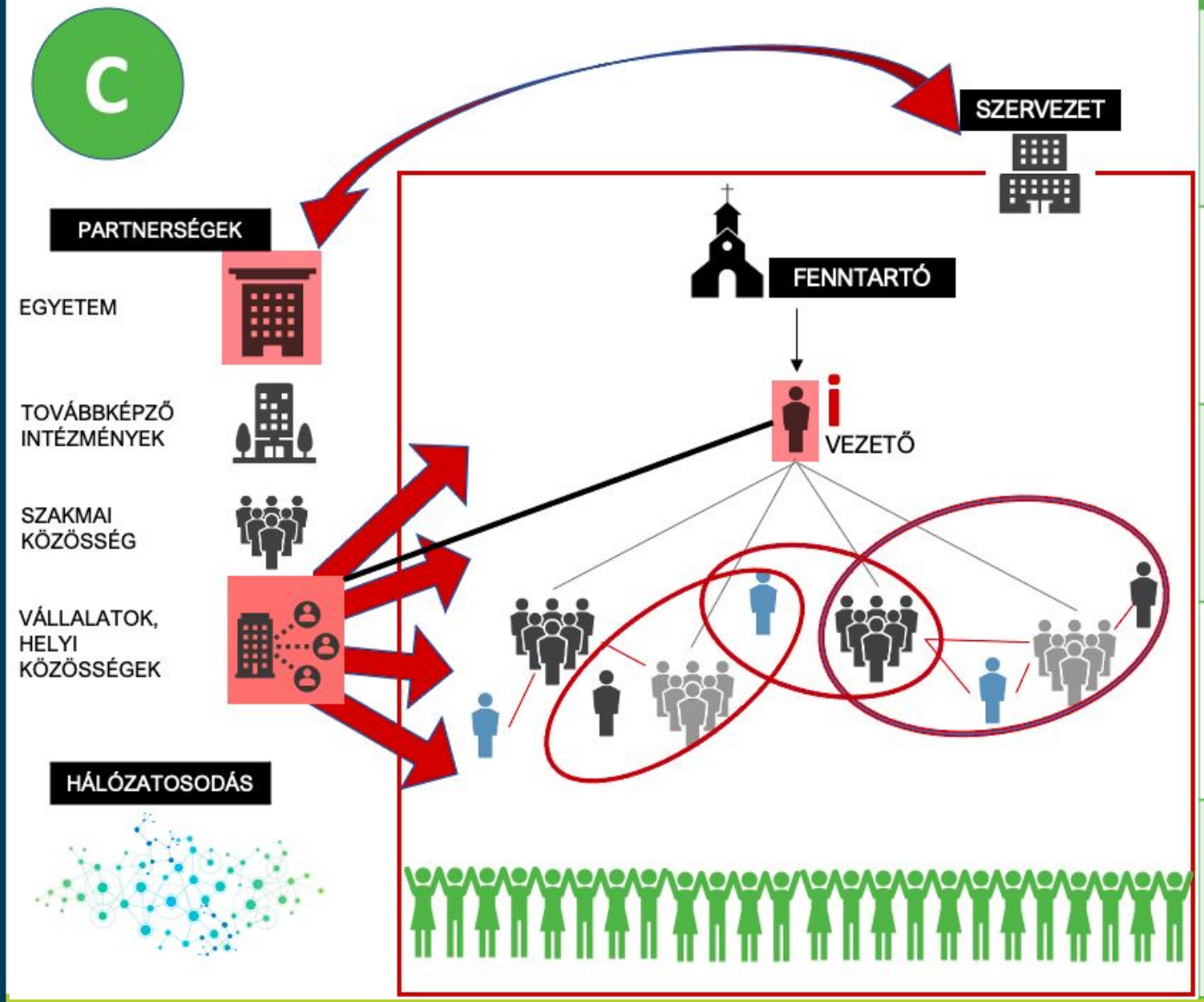
Osztályfőnökség

SZFT eredményesség-értelmezési spektrum

Mi generálja az együttműködést? Mi a kiváltó ok?	Szervezeti elvárás				Egyéni, vagy közösséget érintő szakmai dilemma, kihívás			
Ki kezdeményezi?	Top down				Buttom up			
Milyen közösségi szinten és formában valósul meg?	Formális szaktárgyhoz kapcsolódó közösség		Formális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális személyekhez kapcsolódó közösség	
Mi a hajtóereje? Mi működteti jól?	Külső / Szakmai támogatás	Erős közösség, bizalmi légkör, jó személyes kapcsolatok	Közös értékek, közös jelentés és cél	Közös felelősség	Kollektív hatékonyság	Innovációra való nyitottság	Diákokkal való partnerség	Szakmai autonómia

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

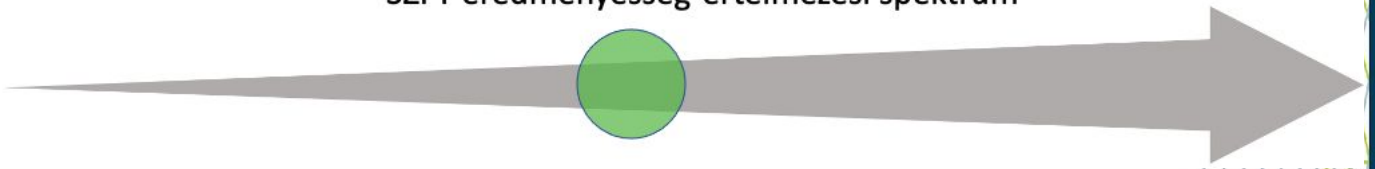
Görögkatolikus általános iskola, vidéki kisváros – hálózatosodó pedagógiai modernizáció

VEZETÉS ÉS A KÖZÖSSÉGEK JELLEMZŐJE	Centralizált, Feladatok köré szerveződő közösségek
INTÉZMÉNYI ÉRTÉKEK ÉS CÉLOK	Felekezeti értékek (komoly kohéziós erő) Hálózati erőforrásokra épülő pedagógiai modernizáció
TUDÁSMEGOSZTÁS DOMINÁNS JELLEGE	Külső - “innovációs pumpa” (interdiszciplináris kapcsolatok)
TANULÁSSZEMLÉLET	Felülről vezérelt kitágított tanulásértelmezés; tudásforrás: behozott eszközrendszer, kapcsolatok
SZFT EREDMÉNYESSÉG ÉRTELMEZÉSE	Tanulói eredményre fókuszáló, Munkaerőpiac elvárásaira reflektáló kompetenciafejlesztés

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Külső inputra épülő modernizáció

SZFT eredményesség-értelmezési spektrum

Mi generálja az együttműködést? Mi a kiváltó ok?	Szervezeti elvárás				Egyéni, vagy közösséget érintő szakmai dilemma, kihívás			
Ki kezdeményezi?	Top down				Buttom up			
Milyen közösségi szinten és formában valósul meg?	Formális szaktárgyhoz kapcsolódó közösség		Formális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális személyekhez kapcsolódó közösség	
Mi a hajtóereje? Mi működteti jól?	Külső / Szakmai támogatás	Erős közösség, bizalmi légkör, jó személyes kapcsolatok	Közös értékek, közös jelentés és cél	Közös felelősség	Kollektív hatékonyság	Innovációra való nyitottság	Diákokkal való partnerség	Szakmai autonómia

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

D

PARTNERSÉGEK

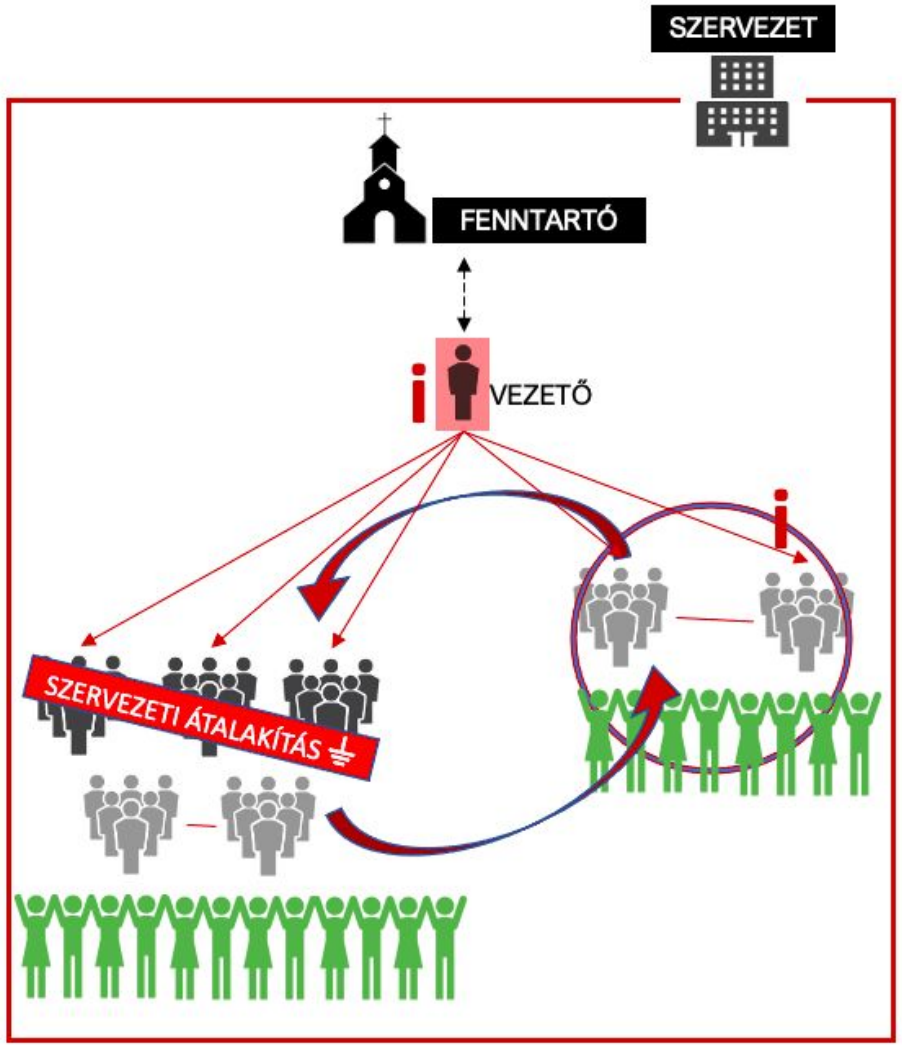
TANÁRKÉPZŐ EGYETEM

TOVÁBBKÉPZŐ INTÉZMÉNYEK

SZAKMAI KÖZÖSSÉG

VÁLLALATOK, HELYI KÖZÖSSÉGEK

HÁLÓZATOSODÁS

Református középiskola, vidéki kisváros – szervezeti átalakulás

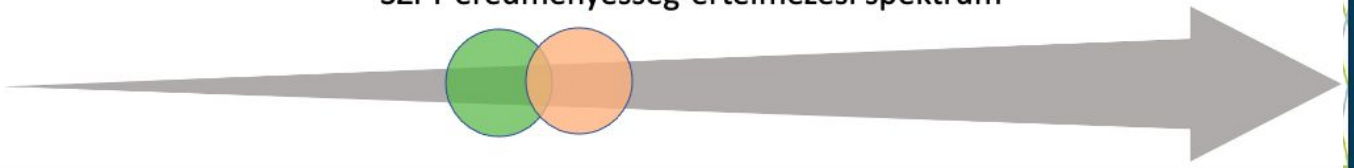
VEZETÉS ÉS A KÖZÖSSÉGEK JELLEMZŐJE	Centralizált, Felülről vezérelt közösségek
INTÉZMÉNYI ÉRTÉKEK ÉS CÉLOK	Átalakulóban: új értékek - Korszerűség, innovativitás Később: tanulói alapkompetenciák fejlesztése
TUDÁSMEGOSZTÁS DOMINÁNS JELLEGE	Külső-belső (felülről irányított)
TANULÁSSZEMLÉLET	Statikus ➡ Folyamatorientált (Kívülről elvárt tudás az alkalmazás során átkereteződik)
SZFT EREDMÉNYESSÉG ÉRTELMEZÉSE	Szűk ➡ Tág (A tanulói eredményességhez kapcsolódó értelmezés kibővül)

Konceptuális váltás!

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Belső szervezeti megújulás

SZFT eredményesség-értelmezési spektrum

Mi generálja az együttműködést? Mi a kiváltó ok?	Szervezeti elvárás				Egyéni, vagy közösséget érintő szakmai dilemma, kihívás			
Ki kezdeményezi?	Top down				Buttom up			
Milyen közösségi szinten és formában valósul meg?	Formális szaktárgyhoz kapcsolódó közösség		Formális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális személyekhez kapcsolódó közösség	
Mi a hajtóereje? Mi működteti jól?	Külső / Szakmai támogatás	Erős közösség, bizalmi légkör, jó személyes kapcsolatok	Közös értékek, közös jelentés és cél	Közös felelősség	Kollektív hatékonyság	Innovációra való nyitottság	Diákokkal való partnerség	Szakmai autonómia

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

F

PARTNERSÉGEK

TANÁRKÉPZŐ EGYETEM

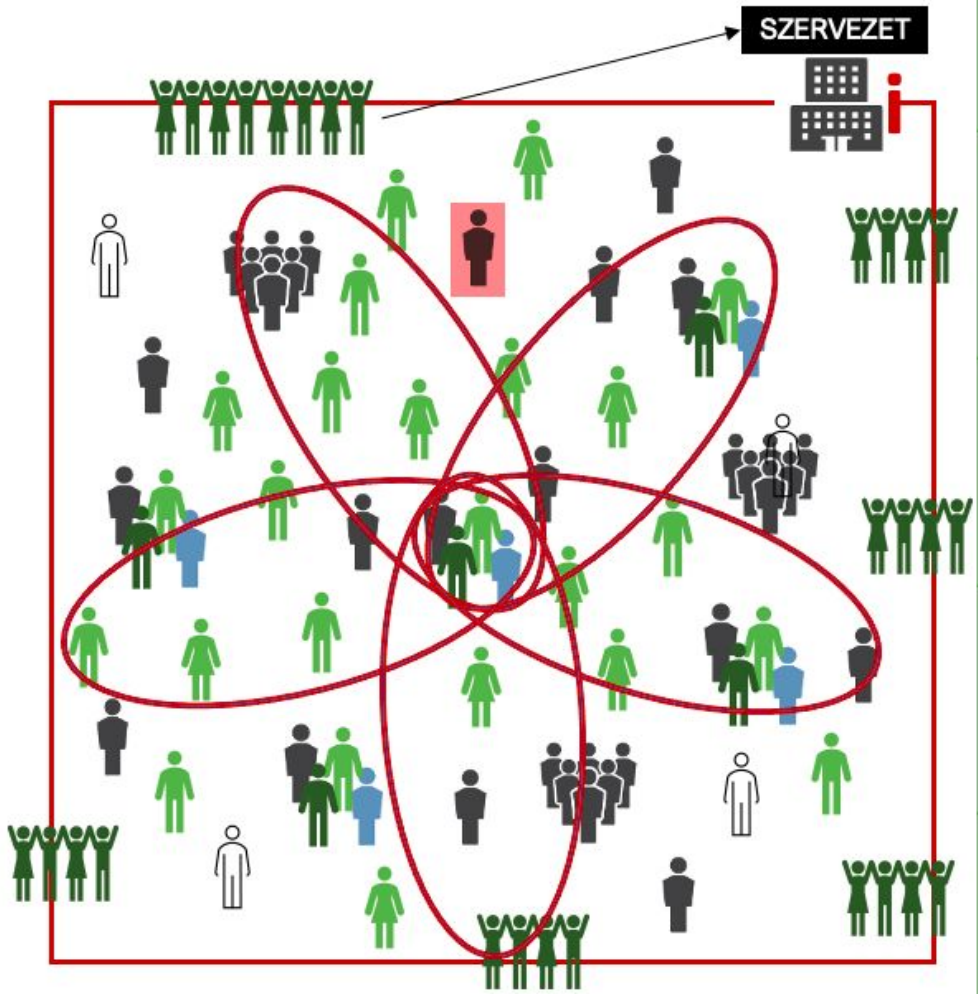
TOVÁBBKÉPZŐ INTÉZMÉNYEK

SZAKMAI KÖZÖSSÉG

VÁLLALATOK, HELYI KÖZÖSSÉGEK

HÁLÓZATOSODÁS

Alapítványi fenntartású, fővárosi középiskola – alternatív kerettantervre épülő pedagógia

VEZETÉS ÉS A KÖZÖSSÉGEK JELLEMZŐJE	Megosztott, demokratikus Feladatok köré szerveződő közösségek,
INTÉZMÉNYI ÉRTÉKEK ÉS CÉLOK	Integratív, sokszínű, egyéni autonómia tisztelete, partnerség, tanulóközpontú szemlélet
TUDÁSMEGOSZTÁS DOMINÁNS JELLEGE	Belső
TANULÁSSZEMLÉLET	Személyre szabott, önszabályozó, érdeklődésen alapuló tanulás támogatása
SZFT EREDMÉNYESSÉG ÉRTELMEZÉSE	Tanulók eredményes tanulásának támogatása; Pedagógiai nézetek, attitűd változása

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Demokrácia gyakorlati tanítása

SZFT eredményesség-értelmezési spektrum

Mi generálja az együttműködést? Mi a kiváltó ok?	Szervezeti elvárás				Egyéni, vagy közösséget érintő szakmai dilemma, kihívás			
Ki kezdeményezi?	Top down				Buttom up			
Milyen közösségi szinten és formában valósul meg?	Formális szaktárgyhoz kapcsolódó közösség		Formális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális feladathoz kapcsolódó közösség		Informális személyekhez kapcsolódó közösség	
Mi a hajtóereje? Mi működteti jól?	Külső / Szakmai támogatás	Erős közösség, bizalmi légkör, jó személyes kapcsolatok	Közös értékek, közös jelentés és cél	Közös felelősség	Kollektív hatékonyság	Innovációra való nyitottság	Diákokkal való partnerség	Szakmai autonómia

Összegzés

- Az SZFT-hoz kötődő tanulásszemlélet és az eredményesség-értelmezés intézményi kontextus által meghatározott
- Közös jellemzők az SZFT eredményessége kapcsán (szakértői minta): – kiemelkedő (innovatív) gyakorlatok; tanulói eredményesség jelentősége mindenhol azonosítható
- Dinamikus SZFT szempontjából azonban fontos a személyes szakmai identitás formálódása + szervezeti eredményesség (fenntartható szervezetté válás) is
- Az eredményes FSZT kapcsán meghatározó, hogy hogyan kapcsolódik össze a tanulás, együttműködés igénye a támogatással és az együttműködésben megvalósuló tanulást hogyan használják fel, hogyan alkalmazzák – ez az eredményességre is befolyással van

Köszönjük a figyelmet!

Tókos Katalin

e-mail: tokos.katalin@ppk.elte.hu

Eszes Fruzsina

e-mail: eszes.fruzsina@ppk.elte.hu

MoTeL
models of teacher learning